



Η επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης κρίσιμος παράγοντας προσέλκυσης επενδύσεων

Οι αδυναμίες του δικαστικού συστήματος εστιάζονται, με εμβληματικό τρόπο, στις μεγάλες καθυστερήσεις που παρατηρούνται τις τελευταίες δεκαετίες στην απονομή της δικαιοσύνης. Οι αδυναμίες αυτές αποτελούν από τους βασικότερους παράγοντες υπονόμησης του κράτους δικαίου στη χώρα, επιδείνωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, αποθάρρυνσης των επενδύσεων και, τελικά, αποδυνάμωσης των προσπαθειών ανάπτυξης της οικονομίας και αύξησης της απασχόλησης. Παρότι τα τελευταία χρόνια έχουν υπάρξει πολλές και σημαντικές προσπάθειες νομοθετικής και οργανωτικής παρέμβασης, στην πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Justice Scoreboard 2017, αποτυπώνονται σημεία βελτίωσης, αλλά και επίμονα διαρθρωτικά προβλήματα στην απονομή δικαιοσύνης. Επιπλέον, οι απεργίες των δικαστικών υπαλλήλων, η αποχή των δικηγόρων, αλλά και η αύξηση των εισερχόμενων υποθέσεων λόγω της κρίσης και ορισμένων νομοθετικών πρωτοβουλιών, δεν έχουν επιτρέψει να καταστούν ορατά τα όποια θετικά αποτελέσματα των προσπαθειών αυτών.

Αυτό σημαίνει ότι προκειμένου να επέλθουν ουσιαστικά και ορατά αποτελέσματα απαιτείται μια μεγάλη και συνεχής προσπάθεια. Βασικοί άξονες αυτής είναι η εντατικοποίηση των προσπαθειών αξιοποίησης των λύσεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στη δικαιοσύνη και η στρατηγική ένταξή τους στις προσπάθειες οργανωτικής αναβάθμισης των δικαστηρίων, η περαιτέρω αποσυμφόρηση του συστήματος μέσω πρόκρισης των εξωδικαστικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών, η συνεχής εκπαίδευση του δικαστικού προσωπικού, η βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας και ο περιορισμός της κατάχρησης ένδικων μέσων από το ίδιο το κράτος. Επιπλέον, απαιτείται μια οργανωμένη προσπάθεια διαχείρισης του μεγάλου όγκου των εκκρεμών υποθέσεων. Από την υλοποίηση των παρεμβάσεων αυτών μπορεί να προκύψει σημαντικό χρονικό και οικονομικό όφελος. Συγκεκριμένα, μπορούν να εξοικονομηθούν έως και 800.000 ανθρωποημέρες. 235 εκατ. ευρώ για το Ελληνικό Δημόσιο, αύξηση του ρυθμού επίλυσης των υποθέσεων που έως 100% και δημιουργία 1.400 νέων θέσεων εργασίας για στελέχη με δεξιότητες στις ΤΠΕ και για εξειδικευμένους επιστήμονες.

Με την επιμέλεια του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ και του Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών του ΣΕΒ | Μαρίνα Σπυριδάκη, Διευθύντρια, Αθηνά Βουνάτσου & Αυγή Οικονομίδου, Associate Advisors

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.



Η διαχρονική πορεία του «εμφράγματος» της Ελληνικής δικαιοσύνης

Οι καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης καταγράφονται διαχρονικά ως ένας από τους βασικούς παράγοντες ανεπάρκειας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος που επικρατεί στην Ελλάδα, της γενικότερης αδυναμίας των θεσμών και των χαμηλών επιδόσεων της χώρας σε ό,τι αφορά τη λειτουργία του «κράτους δικαίου». Συνδέονται έτσι, μέσω πλήθους ερευνών, άμεσα με την αδυναμία της χώρας να εμφανίσει διαχρονικά ισχυρούς ρυθμούς ανάπτυξης και να αυξήσει τη μη μισθολογική ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Για τις επιχειρήσεις, η ταχύτητα επίλυσης των διοικητικών διαφορών και διεκπεραίωσης όλων των δικαστικών διαδικασιών που τις αφορούν (όπως φορολογία, συμβάσεις, διαδικασίες αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, πτώχευσης, εξυγίανσης) αποτελεί παράγοντα επιβίωσης. Σε μία χώρα που δεν αποδίδει δικαιοσύνη σε εύλογο χρόνο, η ασφάλεια του δικαίου κλονίζεται και οι επενδύσεις - ελληνικές και ξένες - είτε δεν πραγματοποιούνται, είτε ματαιώνονται. Δυστυχώς, οι επιχειρήσεις έχουν να αναφέρουν πλείστα όσα παραδείγματα σε αυτό το πεδίο. Η άμεση συνέπεια είναι να εμποδίζεται η ανάπτυξη, η ανεργία να παραμένει υψηλή και το κράτος δικαίου να δοκιμάζεται.

	Ειρηνοδικεία				
	1980	1990	2000	2009	2016
Εκκρεμείς προηγούμενο έτος	11.298	21.994	49.383	106.086	332.427
Νέες εισαγωγές	98.814	132.135	105.865	152.801	166.138
Εκκρεμείς τέλος έτους	14.469	27.206	55.932	93.305	343.171
	Πρωτοδικεία				
	1980	1990	2000	2009	2016
Εκκρεμείς προηγούμενο έτος	24.240	22.106	94.335	183.819	261.272
Νέες εισαγωγές	166.380	159.542	151.069	160.357	146.170
Εκκρεμείς τέλος έτους	23.831	26.784	109.083	201.912	262.950
	Εφετεία				
	1980	1990	2000	2009	2016
Εκκρεμείς προηγούμενο έτος	15.805	26.767	20.516	40.968	38.244
Νέες εισαγωγές	27.545	37.664	32.242	33.307	18.181
Εκκρεμείς τέλος έτους	19.606	29.045	23.464	47.178	42.826
	Διοικητικά πρωτοδικεία				
	1980	1990	2000	2009	2015
Εκκρεμείς προηγούμενο έτος	43.046	111.874	92.413	//	356.498
Νέες εισαγωγές	56.184	55.395	60.871	//	54.379
Εκκρεμείς τέλος έτους	45.600	81.425	90.168	//	263.475
	Διοικητικά εφετεία				
	1980	1990	2000	2009	2015
Εκκρεμείς προηγούμενο έτος	14.313	17.042	48.334	//	47.595
Νέες εισαγωγές	9.144	19.909	22.010	//	//
Εκκρεμείς τέλος έτους	11.675	23.315	35.941	//	42.434

(Δ1) Εκκρεμείς υποθέσεις και εισαγωγή νέων υποθέσεων στα Ελληνικά δικαστήρια. Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, ΕΛΙΑΜΕΠ, δημοσιεύματα τύπου, ΕΔΔ, Υπ. Δικαιοσύνης και Ανθρ. Δικαιωμάτων. Κενά στα στοιχεία για τη διοικητική δικαιοσύνη συνδέονται με τη μη δημοσίευση των σχετικών στοιχείων από την ΕΛΣΤΑΤ και το Υπ. Δικαιοσύνης.

Εδώ και δεκαετίες η συνεχής σύρρευση εκκρεμών υποθέσεων σηματοδοτεί ακόμα και καταστάσεις αρνησιδικίας.

Η πορεία σύρρευσης των εκκρεμών υποθέσεων, σε σχέση με τις νέες υποθέσεις που εισέρχονται κάθε χρόνο, καταγράφεται διαχρονικά για τη χώρα τις τελευταίες δεκαετίες (Δ1). Η κατάσταση αυτή σηματοδοτεί συχνά ακόμα και καταστάσεις αρνησιδικίας, οι οποίες με τη σειρά τους οδήγησαν τα τελευταία χρόνια, ξανά και ξανά, στην καταδίκη της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).



Αναγνωρίζοντας την ανάγκη βελτίωσης της κατάστασης αυτής, προβλέφθηκε ήδη από το πρώτο πρόγραμμα διαρθρωτικής προσαρμογής το 2010 η λήψη μέτρων επιτάχυνσης της απονομής δικαιοσύνης. Έτσι, από το 2010 έως το 2016 αναλήφθηκαν πολλές σχετικές νομοθετικές και οργανωτικές πρωτοβουλίες (Δ2) που παραμένουν ωστόσο εν πολλοίς αχαρτογράφητες, μη κωδικοποιημένες και χωρίς να εντάσσονται σε ένα στρατηγικό σχέδιο αναδιάρθρωσης της Ελληνικής Δικαιοσύνης με «ιδιοκτήτες», όπως θα όφειλαν να είναι, το δικαστικό σώμα, η εκάστοτε ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και ο νομικός κόσμος της χώρας. Το γεγονός ότι οι κατά καιρούς ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης βρίσκονται διάσπαρτες σε νόμους άσχετους με το αντικείμενο και δεν αποτελούν ένα ενιαίο σώμα στο οποίο να μπορεί κάποιος αφενός να ανατρέξει και αφετέρου να αξιολογήσει εκ των υστέρων τα αποτελέσματά του, επιβεβαιώνει αυτή τη διαπίστωση. Την ίδια ώρα, τόσο η επίδραση της ύφεσης όσο και κάποιες νομοθετικές πρωτοβουλίες οδήγησαν σε αύξηση των εισερχόμενων υποθέσεων, κυρίως μέσω της εκούσιας δικαιοδοσίας (Νόμος Κατσέλη). Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια οι συχνές απεργίες δικαστικών υπαλλήλων και οι αποχές δικηγόρων λειτούργησαν ανασταλτικά και δεν επέτρεψαν τελικά την αξιολόγηση των μέτρων που λήφθηκαν υπό συνθήκες ομαλής λειτουργίας της δικαιοσύνης.

(Δ2) Πεδία παρεμβάσεων στην Ελληνική Δικαιοσύνη 2010-2016. Πηγή: Εθνικοί νόμοι

Πεδία παρεμβάσεων
Δίκαιη Δίκη
E-Justice
Εναλλακτική επίλυση διαφορών
Αναθεώρηση Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
Τροποποίηση Πτωχευτικού Κώδικα
Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων
Ενιαία βάση στατιστικών δεδομένων
Εξορθολογισμός κόστους αστικής δίκης
Νέος Κώδικας Δικηγόρων
Συγχώνευση Ειρηνοδικείων
Πρότυπος Δίκη
Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων

Επιπλέον, είναι κρίσιμο να υπογραμμίσουμε πως το πρόβλημα στην ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης είναι πολυπαραγοντικό και οι καθυστερήσεις δεν οφείλονται μόνο στον τρόπο λειτουργίας της. Η ποιότητα του κράτους δικαίου δεν εξαρτάται μόνο από τη δικαιοσύνη. Το αβασάνιστο συμπέρασμα, που θέλει να επιρρίπτονται οι ευθύνες στους δικαστές για τα δεινά της χώρας ή του επιχειρείν, παραβλέπει ότι και η κατάσταση στις άλλες δύο λειτουργίες, τη νομοθετική και την εκτελεστική, απέχει πόρρω από τα να χαρακτηριστεί ιδανική. Καμία λειτουργία δεν είναι απομονωμένη από τις άλλες. Καμία δικαστική εξουσία, όσο αποτελεσματική και αν θέλει να είναι δεν μπορεί να το πετύχει όταν υπάρχει κακοδιοίκηση, πολυνομία ή άρνηση συμμόρφωσης της κεντρικής διοίκησης με τις αποφάσεις των δικαστηρίων. Άρα για την επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας και την εμπέδωση του κράτους δικαίου, που αποτελεί κοινό τους σκοπό, απαιτείται συνεργασία και συντονισμός των τριών εξουσιών.



Η Ελλάδα σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της ΕΕ – η έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η έρευνα του 2017 για [την αξιολόγηση του τομέα της δικαιοσύνης στα κράτη-μέλη της ΕΕ](#) βασίζεται σε στοιχεία του 2015 και του 2016 που καταγράφουν για άλλη μια φορά ότι στην Ελλάδα η δικαιοσύνη συνεχίζει να καθυστερεί, σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της ΕΕ, αν και παράλληλα καταγράφονται και κάποιες τάσεις βελτίωσης.

Η δημοσίευση της έρευνας αυτής συμπίπτει με την ύπαρξη, για πρώτη φορά εδώ και χρόνια, μιας περιόδου χωρίς έκτακτες και μεγάλες αυξήσεις εισερχομένων υποθέσεων και χωρίς μακροχρόνιες αργίες στη λειτουργία της δικαιοσύνης.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον ενδέχεται κάποιες από τις μεταρρυθμίσεις που έχουν θεσμοθετηθεί τα τελευταία χρόνια, π.χ. στο πλαίσιο του νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ή των ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων που έχουν εγκατασταθεί στη Διοικητική Δικαιοσύνη, να αρχίσουν να έχουν θετικά αποτελέσματα. Συνεπώς, πρέπει να ξεκινήσει από τώρα μια συστηματική και διαρκής αξιολόγηση αυτών των μεταρρυθμίσεων και να γίνει καταγραφή των βελτιώσεων που πράγματι επιφέρουν στην πράξη. Παράλληλα, επιβάλλεται η επιτάχυνση των πρωτοβουλιών που θα συνεισφέρουν στην εδραίωση της, διστακτικής, τάσης βελτίωσης που καταγράφει η έρευνα αυτή.

Ειδικότερα, η μελέτη της ΕΕ εξετάζει διαφορετικές παραμέτρους του συστήματος απονομής (A3), στον πρώτο βαθμό πολιτικής και διοικητικής, δικαιοσύνης όπως την:

- 1) **Αποδοτικότητα:** Μετρά τη διάρκεια των διαδικασιών, το ποσοστό διεκπεραίωσης και τον αριθμό των εκκρεμών υποθέσεων.
- 2) **Ποιότητα:** Καταγράφει στοιχεία σχετικά με τη νομική συνδρομή, τα δικαστικά τέλη, την κατάρτιση, την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων, τον προϋπολογισμό και τους ανθρώπινους πόρους.
- 3) **Ανεξαρτησία:** Αποτυπώνει την αντίληψη των επιχειρήσεων και του ευρύτερου κοινού σχετικά με την ανεξαρτησία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης και των δικαστών.

(A3) Κυριότερα ευρήματα της έρευνας αξιολόγησης των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης για την Ελλάδα

Αποδοτικότητα
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ο χρόνος εκδίκασης των υποθέσεων (σε πρώτο βαθμό) στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερος από το μέσο όρο της ΕΕ και ξεπερνάει το ένα έτος το 2015, τόσο για τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις όσο και για τις διοικητικές υποθέσεις.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Το 2015 οι υποθέσεις που διεκπεραιώθηκαν από τα Ελληνικά δικαστήρια ήταν περισσότερες από τις νέες που εισήλθαν στο δικαστικό σύστημα, γεγονός που αποτιμάται θετικά και καταγράφει, για πρώτη φορά εδώ και δεκαετίες, μια βελτίωση που δυνητικά αντανάκλα τον συνδυασμό μεταρρυθμίσεων και της ομαλοποίησης της κατάστασης στα δικαστήρια.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η απόσταση που πρέπει να διανύσει η Ελλάδα προκειμένου να μειωθούν οι εκκρεμείς υποθέσεις σε αντίστοιχα επίπεδα με τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ είναι μεγάλη, ειδικά για τις διοικητικές υποθέσεις.

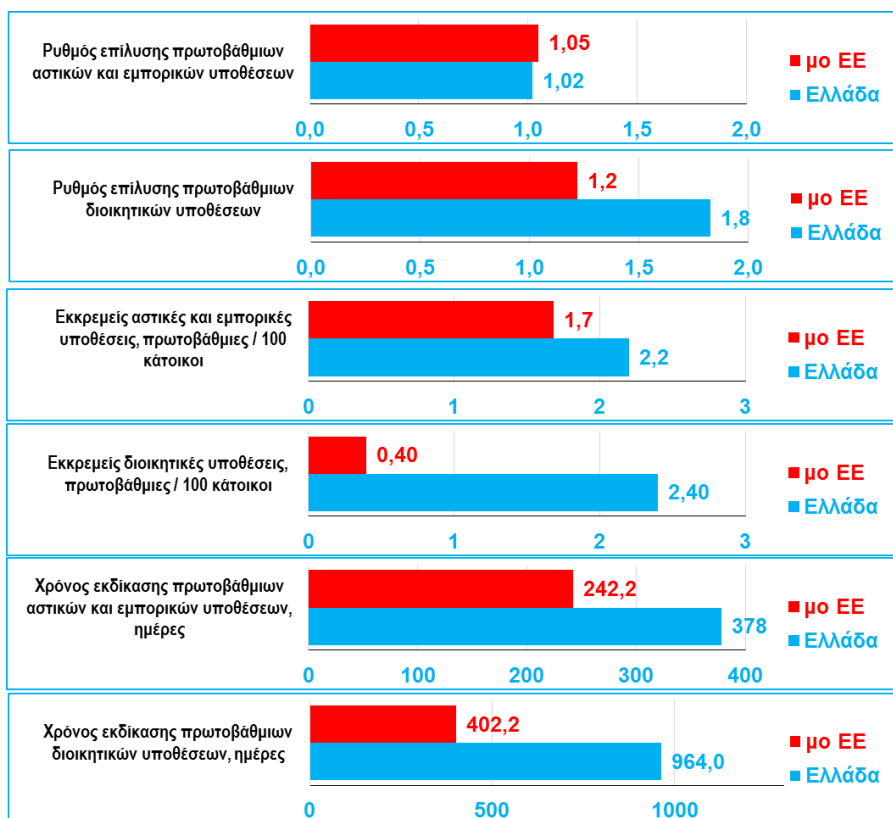


Ποιότητα
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση στην ΕΕ όσον αφορά στην αξιοποίηση των λύσεων ΤΠΕ (ηλεκτρονική υπογραφή και ηλεκτρονική υποβολή εγγράφων).
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 18η θέση στην ΕΕ στις καταγγελίες μέσω της πλατφόρμας ηλεκτρονικής επίλυσης διαφορών.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για τα δικαστήρια στην Ελλάδα ανέρχονται σε 51 ευρώ/κάτοικο το 2015, έναντι 79 ευρώ/κάτοικο στην ΕΕ.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η αναλογία των δικαστών ανά κάτοικο στην Ελλάδα είναι ανάλογη του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ στους δικηγόρους είναι σχεδόν διπλάσια.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η πρόσβαση σε προγράμματα συνεχούς κατάρτισης των δικαστών είναι εξαιρετικά περιορισμένη στην Ελλάδα (μόλις 4%), με κενά ειδικά σε ζητήματα ενημέρωσης περί του Ενωσιακού δικαίου και θεμάτων διοίκησης δικαστηρίων.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η πρόσβαση των πολιτών στο σύνολο της νομολογίας υστερεί των άλλων χωρών της ΕΕ, καθώς περιορίζεται ουσιαστικά στις αποφάσεις της τριτοβάθμιας δικαιοσύνης.
Ανεξαρτησία
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η αντίληψη του κοινού και των επιχειρήσεων σχετικά με το «αρκετά καλό» ή «πολύ καλό» επίπεδο ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών στην Ελλάδα είναι παρόμοιο με το μέσο όρο της ΕΕ για το 2017, αλλά με σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων και την ηλικία των πολιτών.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η έλλειψη ανεξαρτησίας αποδίδεται από τους πολίτες κυρίως στις παρεμβάσεις ή πιέσεις από οικονομικά ή άλλα ειδικά συμφέροντα, ενώ από τις επιχειρήσεις στις παρεμβάσεις ή πιέσεις από την κυβέρνηση ή πολιτικούς. Και στις δύο περιπτώσεις αποδίδεται υψηλότερη επιρροή σε αυτά τα αίτια από ό,τι συμβαίνει στα υπόλοιπα κράτη-μέλη.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η Ελλάδα κατατάσσεται το 2015/16 μόλις στην 20^η θέση μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ όσον αφορά στην αντίληψη των επιχειρήσεων για την ανεξαρτησία του συστήματος δικαιοσύνης, αν και επιδεικνύει συνεχή βελτίωση τις τελευταίες 4 περιόδους.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, ο χρόνος εκδίκασης των υποθέσεων στον πρώτο βαθμό συνεχίζει να ξεπερνάει το ένα έτος (**Δ4**). Στην περίπτωση των αστικών και εμπορικών υποθέσεων υπάρχει μεν μια χειροτέρευση των επιδόσεων το 2015 σε σύγκριση με το 2014, αλλά αυτή δεν ανατρέπει τη βελτίωση που καταγράφεται σε σύγκριση με το 2013. Σε ό,τι αφορά τις διοικητικές υποθέσεις, η βελτίωση είναι συνεχής, αν και η απόσταση που χωρίζει τη χώρα από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες συνεχίζει να είναι εξαιρετικά μεγάλη.

Την ίδια ώρα όμως, πλέον, διεκπεραιώνονται σταθερά περισσότερες υποθέσεις, τόσο εμπορικές και αστικές όσο και διοικητικές, από τις νέες που εισάγονται. Μάλιστα, οι σχετικές επιδόσεις στην πολιτική δικαιοσύνη πλέον είναι ελαφρά καλύτερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ενώ και στη διοικητική δικαιοσύνη η απόσταση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο έχει υποχωρήσει σε διαχειρίσιμα επίπεδα.

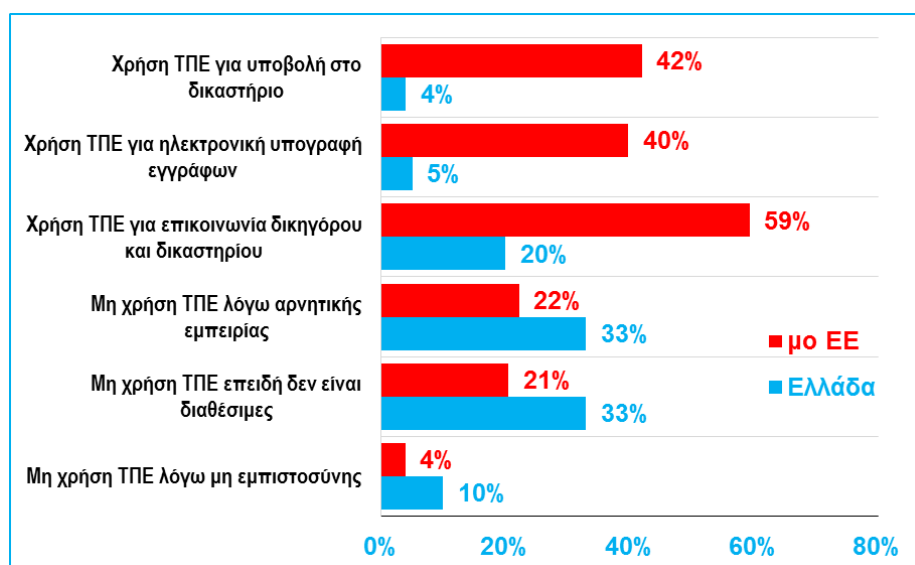
Αντίθετα, η καταγραφή του αριθμού των εκκρεμών υποθέσεων, ειδικά στη διοικητική δικαιοσύνη, δείχνει πως η κληρονομιά του παρελθόντος συνεχίζει να βαραίνει την καθημερινότητα της Ελληνικής δικαιοσύνης.



(Δ4) Εκκρεμείς υποθέσεις και ταχύτητα εκδίκασης, πρωτοβάθμια δικαστήρια. Πηγή: European Justice Scoreboard 2017, Ευρ. Επιτροπή. Στοιχεία 2015.

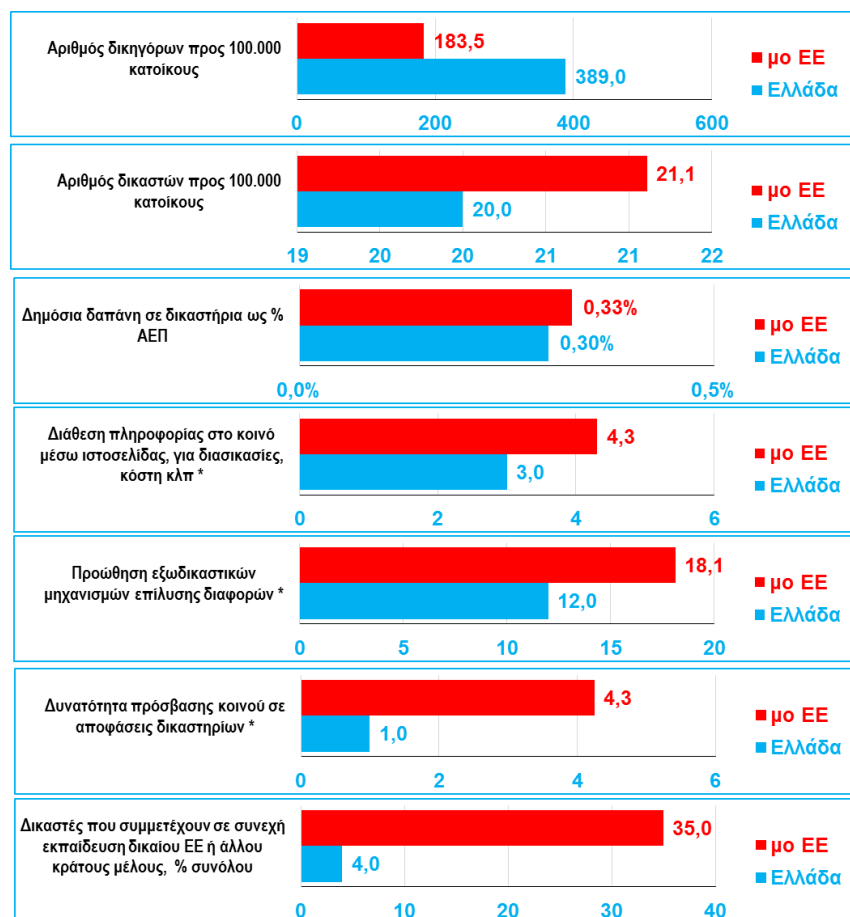
Παράλληλα, η έρευνα καταγράφει πως και το 2015 η αξιοποίηση των λύσεων ΤΠΕ και της πλατφόρμας ηλεκτρονικής επίλυσης διαφορών συνέχισε να είναι σχεδόν ανύπαρκτη (Δ5). Συγκεκριμένα, η χρήση των ΤΠΕ στην Ελληνική δικαιοσύνη για την υποβολή προτάσεων στο δικαστήριο, τη χρήση της ηλεκτρονικής υπογραφής και γενικότερα την επικοινωνία δικηγόρων και δικαστηρίου καταγράφεται σε εξαιρετικά χαμηλά, έως μηδενικά, επίπεδα. Ως κύριες αιτίες προβάλλονται η απουσία αυτής της δυνατότητας, η ύπαρξη μιας αρνητικής εμπειρίας, καθώς και η έλλειψη εμπιστοσύνης στη χρήση των ΤΠΕ.

(Δ5) Χρήση εργαλείων ΤΠΕ και λόγοι μη χρήσης ΤΠΕ, πρωτοβάθμια δικαστήρια, % απαντήσεων. Πηγή: European Justice Scoreboard 2017, Ευρ. Επιτροπή. Στοιχεία 2015.





Την ίδια ώρα, η έρευνα καταγράφει και τις σταθερά χαμηλές επιδόσεις της χώρας σε μια σειρά από παραμέτρους που αφορούν ειδικά τις άυλες υποδομές της δικαιοσύνης. Έτσι, ενδεικτικά **(Δ6)**, η δια βίου κατάρτιση των Ελλήνων δικαστών σε ζητήματα δικαίου της ΕΕ ή άλλων κρατών μελών παραμένει ουσιαστικά ανύπαρκτη. Επίσης, οι Έλληνες δικαστές είναι από τους ελάχιστους Ευρωπαίους δικαστές που δεν έχουν υποστήριξη μέσω εκπαίδευσης σε ζητήματα διοίκησης, ενώ δεν διαθέτουν στοιχειώδη διοικητική υποστήριξη στην εκτέλεση του έργου τους (γραφεία, γραμματείες κ.λπ.).



(Δ6) Άυλες υποδομές και πόροι δικαιοσύνης, πρωτοβάθμια δικαστήρια.
 Πηγή: European Justice Scoreboard 2017, Ευρ. Επιτροπή. Στοιχεία 2015.
 *Δείκτης έρευνας Justice Scoreboard.
 Υψηλότερο = καλύτερο

Οι παρατηρήσεις αυτές συμπληρώνονται από τη σχετική υστέρηση της χώρας στη χρήση εξωδικαστικών διαδικασιών επίλυσης διαφορών, παρά τη προσπάθεια που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια με τη δημιουργία σχετικού νομοθετικού πλαισίου και την πιστοποίηση διαμεσολαβητών. Υπενθυμίζεται ότι ο ΣΕΒ, σε συνεργασία με λοιπούς κοινωνικούς εταίρους και φορείς, έχουν προβεί στη δημιουργία του [ΟΠΕΜΕΔ](#), ενός φορέα για την προώθηση της εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών.

Η επέκταση της χρήσης λύσεων ΤΠΕ μπορεί να συνεισφέρει στην εδραίωση της τάσης βελτίωσης που φαίνεται να εμφανίζεται για την επιτάχυνση της απονομής της Ελληνικής δικαιοσύνης.



Επιπλέον, σε αντίθεση με όλες σχεδόν τις άλλες χώρες της ΕΕ, τα Ελληνικά δικαστήρια υστερούν σε υποδομές, ή κατευθυντήριες γραμμές, ή κατάλληλη εκπαίδευση για την επικοινωνία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης των αποφάσεών τους. Μάλιστα, δεν υπάρχει κάποιος που ορίζεται ως υπεύθυνος αυτής της επικοινωνίας.

Τέλος, οι Έλληνες πολίτες έχουν πρόσβαση, μέσω ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, στο σύνολο της νομολογίας μόνο για τις αποφάσεις των τριτοβάθμιων δικαστηρίων. Στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, οι πολίτες έχουν πρόσβαση στο σύνολο της νομολογίας, όλων των βαθμίδων της δικαιοσύνης.

Η δια βίου κατάρτιση των Ελλήνων δικαστών παραμένει ουσιαστικά ανύπαρκτη. Σχετικά χαμηλή παραμένει και η χρήση εξωδικαστικών διαδικασιών επίλυσης διαφορών, παρά τις προσπάθειες ενθάρρυνσης της χρήσης τους που έχουν γίνει.

Καθώς η Ελλάδα συνεχίζει να δαπανά για τη δικαιοσύνη, ως % του ΑΕΠ, ποσά συγκρίσιμα με τον μέσο όρο της ΕΕ και καθώς υπάρχει επάρκεια δικαστών, προκύπτει ότι [οργανωτικές βελτιώσεις](#) που επιτρέπουν την καλύτερη αξιοποίηση ανθρωπίνων και υλικών πόρων, μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στην εδραίωση της βελτίωσης της αποδοτικότητας της δικαιοσύνης. Αυτό ισχύει ειδικά για οργανωτικές αλλαγές που θα αξιοποιούν στο έπακρο τις δυνατότητες που προσφέρει η εντατικοποίηση της χρήσης των υποδομών και λύσεων που προσφέρουν οι ΤΠΕ.

Η αντίληψη πολιτών και επιχειρήσεων για την Ελληνική δικαιοσύνη

Συμπληρωματικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει και μια έρευνα κοινής γνώμης, αυτή του Ευρωβαρόμετρου, η οποία ερευνά την αντίληψη που επικρατεί ως προς την ανεξαρτησία του συστήματος δικαιοσύνης. Αν και το ποσοστό των [πολιτών](#) και [επιχειρήσεων](#) που δηλώνει να έχει «καλή» αντίληψη για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης στην Ελλάδα είναι παραπλήσιο του μέσου όρου της ΕΕ (**Δ7**), καταγράφονται ορισμένες αξιοσημείωτες ποιοτικές επιμέρους διαφοροποιήσεις.

Για παράδειγμα, ενώ στην ΕΕ οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις έχουν, σε σύγκριση, με τις μικρότερες επιχειρήσεις μεγαλύτερη πίστη στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, στην Ελλάδα συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Ειδικά στις μεγάλες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις της μεταποίησης φαίνεται ότι επικρατεί μια ευρεία αμφισβήτηση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Την αμφισβήτηση αυτή των επιχειρήσεων κινεί, σύμφωνα πάντα με την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, κυρίως η αντίληψη ότι η δικαιοσύνη επηρεάζεται από πολιτικούς παράγοντες και την κυβέρνηση, και δευτερευόντως το γεγονός ότι η θέση των δικαστών δεν φαίνεται να τους θωρακίζει επαρκώς.



Αντίληψη ανεξαρτησίας δικαιοσύνης		
	"Καλή" ΕΕ	"Καλή" Ελλάδα
Επιχειρήσεις	49%	53%
1-9 εργαζόμενοι	47%	51%
10-49 εργαζόμενοι	51%	64%
50-249 εργαζόμενοι	62%	49%
250 εργαζόμενοι και άνω	67%	24%
Μεταποίηση	49%	15%
Εμπόριο	45%	58%
Υπηρεσίες	55%	44%
Βιομηχανία εκτός μεταποίησης	39%	77%
Έχει εμπλακεί σε δικαστική διαμάχη	50%	70%
Πολίτες	55%	52%
15-24 ετών	64%	44%
25-39 ετών	57%	46%
40-54 ετών	55%	56%
55 και άνω	52%	55%
Φοιτητές / σπουδαστές	62%	44%
Έχει εμπλακεί σε δικαστική διαμάχη	48%	54%

(Δ7) Αντίληψη για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης σε πολίτες και επιχειρήσεις.
 Πηγή: Flash Eurobarometer 448 & 447, Φεβ. 2017, Ευρ. Επιτροπή, Στοιχεία 2017

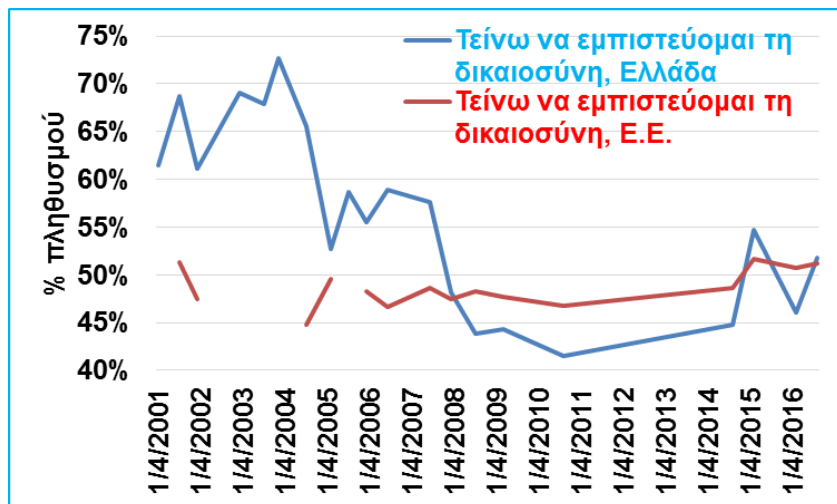
Ενώ στην ΕΕ οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις έχουν, σε σύγκριση με τις μικρότερες επιχειρήσεις, μια μεγαλύτερη πίστη στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, στην Ελλάδα συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο.

Αντίστοιχα, οι νέοι πολίτες στην ΕΕ και ειδικά οι φοιτητές φαίνεται να πιστεύουν στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, αλλά μεγαλώνοντας χάνουν σταδιακά ένα μέρος αυτής της εμπιστοσύνης. Αντίθετα, οι νέοι στην Ελλάδα ξεκινούν αμφισβητώντας στην πλειοψηφία τους την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, για να προσεγγίσουν σταδιακά τα επίπεδα εμπιστοσύνης που έχουν οι ηλικιωμένοι και μεσήλικες Ευρωπαίοι συμπολίτες τους. Την αμφισβήτηση αυτή των πολιτών κινεί, σύμφωνα πάντα με την έρευνα, κυρίως η αντίληψη ότι η δικαιοσύνη επηρεάζεται από οικονομικά και ειδικά συμφέροντα.

Οι νέοι πολίτες στην ΕΕ πιστεύουν στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, αλλά μεγαλώνοντας χάνουν σταδιακά ένα μέρος αυτής της εμπιστοσύνης. Αντίθετα, οι νέοι στην Ελλάδα ξεκινούν αμφισβητώντας στην πλειοψηφία τους την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, αλλά όσο μεγαλώνουν την εμπιστεύονται περισσότερο.



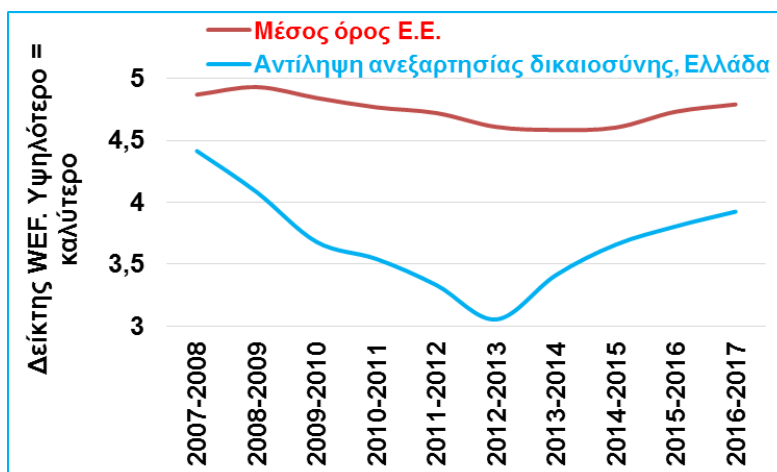
Επίσης, έχει σημασία να αποτυπωθεί η διαχρονική εξέλιξη της εμπιστοσύνης που δείχνουν οι πολίτες στο δικαστικό σύστημα. Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο (Δ8), οι Έλληνες διαχρονικά είχαν μια άνω του μέσου όρου της ΕΕ εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη, η οποία όμως «χάθηκε» με την έναρξη της κρίσης και ουσιαστικά άρχισε να ανακάμπτει ελαφρά μεν, σταθερά δε, μόλις από το 2011. Η επιτάχυνση της ανάκαμψης αυτής τα τελευταία χρόνια ταυτίζεται με τη σταδιακή ομαλοποίηση της κατάστασης στα δικαστήρια και την εφαρμογή μιας σειράς μεταρρυθμίσεων. Η ανάκαμψη αυτή καταγράφεται επίσης από την έρευνα αντίληψης του World Economic Forum (WEF) στις επιχειρήσεις (Δ9).



(Δ8) Εμπιστοσύνη πολιτών σε εθνικούς θεσμούς – δικαιοσύνη / δικαστικό σύστημα. Πηγή: Eurobarometer, Eur. Επιτροπή

(Δ9) Αντίληψη ανεξαρτησίας δικαιοσύνης.

Πηγή: WEF GCI, έρευνα αντίληψης σε επιχειρήσεις





Οι θέσεις του ΣΕΒ για την Ελληνική δικαιοσύνη

Η ταχύτητα επίλυσης των διοικητικών διαφορών και διεκπεραίωσης όλων των δικαστικών διαδικασιών που αφορούν τις επιχειρήσεις (π.χ. φορολογία, συμβάσεις, διαδικασίες αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, πτώχευσης, εξυγίανσης) αποτελεί παράγοντα επιβίωσης για πολλές Ελληνικές επιχειρήσεις, ειδικά στην παρούσα συγκυρία. Οι υπέρμετρες καθυστερήσεις επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις με δυσανάλογο διοικητικό κόστος και κόστος κεφαλαίου, επιβραδύνουν ή ματαιώνουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και αποθαρρύνουν την προσέλκυση κεφαλαίων και επενδύσεων από το εξωτερικό.

Στο πλαίσιο αυτό, οι κυριότερες θέσεις του ΣΕΒ για την αναβάθμιση και επιτάχυνση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, που θα εδραιώσουν την τάση βελτίωσης που καταγράφεται για πρώτη φορά εδώ και δεκαετίες, όπως αποτυπώνονται και στη σχετική μελέτη του [Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος](#), συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα.

1. Υιοθέτηση δεσμευτικού Οδικού Χάρτη μακράς πνοής για την υλοποίηση των παρεμβάσεων επιτάχυνσης των διαδικασιών και αποσυμφόρησης των δικαστηρίων.
2. Μείωση του όγκου των εκκρεμών υποθέσεων, μέσω της ομαδοποίησης και εκκαθάρισης ομοειδών υποθέσεων από ειδική ομάδα δικαστικών λειτουργιών.
3. Εισαγωγή στα δικαστήρια του θεσμού του «Διοικητικού Διευθυντή», με ευρείες διαχειριστικές αρμοδιότητες.
4. Υλοποίηση ολοκληρωμένου προγράμματος κωδικοποίησης και απλοποίησης της νομοθεσίας, με προτεραιότητα σε βασικούς κώδικες με επίπτωση στην επιχειρηματικότητα.
5. Ολοκλήρωση και εφαρμογή της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (e-justice/Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων) και διασύνδεση με πληροφοριακά συστήματα άλλων εμπλεκόμενων (π.χ. ΓΕΜΗ, Taxis, Ergani, δικηγορικοί σύλλογοι).
6. Αξιολόγηση αποδοτικότητας των δικαστηρίων, μέσω της θέσπισης συστήματος στοχοθεσίας και διαρκούς παρακολούθησης της απόδοσης των δικαστηρίων.
7. Ενίσχυση της νομικής, τεχνικής και διοικητικής υποστήριξης των δικαστών με την αξιοποίηση πρακτικών εξωτερικής ανάθεσης.
8. Αύξηση κόστους του ενσήμου αναβολής (αναβολόσημου) στη διοικητική δίκη για κάθε - μετά το πρώτο - αίτημα αναβολής που υποβάλλεται από κάθε μέρος.
9. Εντατικοποίηση της χρήσης του μηχανισμού εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών και υποχρεωτική χρήση αυτού σε κάποιες περιπτώσεις (πχ. βάσει ύψους διαφοράς) και βελτίωση των υφιστάμενων θεσμών προδικαστικής επίλυσης.
10. Επικαιροποίηση των διατάξεων για την ευθύνη της διοίκησης επιχειρήσεων. Εκλογίκευση στην πράξη του αξιοποίνου και ιδιαίτερα ως προς τα φορολογικά αδικήματα.
11. Εξισορρόπηση της σχέσης Εκτελεστικής και Δικαστικής Εξουσίας, με την εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων, την εναρμόνιση της νομοθεσίας με τις αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων, και την συνετή χρήση ένδικων μέσων από τη Διοίκηση με κριτήρια κόστους-οφέλους.
12. Βελτίωση του Ρυθμιστικού Περιβάλλοντος με την εισαγωγή αρχών και πρακτικών καλής νομοθέτησης.



Από την υλοποίηση των παρεμβάσεων αυτών μπορεί να προκύψει ένα σημαντικό χρονικό και οικονομικό όφελος. Συγκεκριμένα, μπορούν να εξοικονομηθούν έως και 800.000 ανθρωποημέρες λιγότερες (το οποίο μεταφράζεται σε 3.565 ανθρωποέτη, όσο δηλαδή η ετήσια παραγωγική εργασία μίας κωμόπολης!), το δε οικονομικό όφελος μπορεί να φτάσει τα 235 εκατ. ευρώ για το Ελληνικό Δημόσιο που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε επενδύσεις και νέες θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να οδηγήσουν επίσης σε μεγάλη αύξηση του ρυθμού επίλυσης των υποθέσεων που - με τις κατάλληλες προϋποθέσεις - μπορεί να φτάσουν το 100%, δηλαδή να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της συσσώρευσης νέας δικαστικής ύλης και να δημιουργήσουν 1.400 τουλάχιστον θέσεις εργασίας, χωρίς να απειλούν τις παλιές, για στελέχη με δεξιότητες στις ΤΠΕ και για εξειδικευμένους επιστήμονες (της κατηγορίας δηλαδή που αυτή τη στιγμή φεύγει από την Ελλάδα για να αναζητήσει το μέλλον της στο εξωτερικό). Και φυσικά μπορούν να έχουν και σημαντικά έμμεσα οικονομικά και θεσμικά οφέλη, όπως:

- Εξοικονόμηση πολύτιμων οικονομικών και ανθρωπίνων πόρων, που μπορούν να διοχετευθούν στην ανόρθωση της εθνικής οικονομίας και στην ανάπτυξη
- Σοβαρή μείωση κόστους για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Εισροή εσόδων στα δημόσια ταμεία, κυρίως από επίλυση φορολογικών υποθέσεων
- Ενίσχυση της λογοδοσίας και της διαφάνειας του δικαστικού συστήματος
- Εμπέδωση εμπιστοσύνης μεταξύ κράτους, πολίτη, επιχειρήσεων
- Ενδυνάμωση του κύρους της ελληνικής δικαιοσύνης
- Βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών προς τους πολίτες και αύξηση της παραγωγικότητας, και
- Διευκόλυνση των ευρωπαϊκών διακρατικών συνεργασιών.



Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€368 δισ.
67% συνόλου*



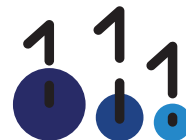
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
51% συνόλου*



ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€62 δισ.
43% συνόλου*



ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€2,4 δισ. **
30% συνόλου**



ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
190.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ



ΜΙΣΘΟΙ
€4,8 δισ.
20% συνόλου***



ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,1 δισ.
20% συνόλου***



ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€0,8 δισ.
29% συνόλου****



*20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

**σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

***% επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

****% επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους και με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.



Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

M: +32 (0) 494 46 95 24

E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

